

Rahandusministri 14. märtsi 2019. a määruse nr 15 „Maksu- ja Tolliameti e-teenuse keskkonnas elektroonilise asjaajamise tingimused ja kord, automaatselt antavate haldusaktide ja dokumentide loetelu ning riigi-, valla- ja linnaasutuste poolt elektrooniliselt esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri“ ja rahandusministri 30. aprilli 2002. a määruse nr 60 „Riiklike maksude maksuvõla tasumise ajatamise kord“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõu eesmärgiks on muuta maksuvõla tasumise ajatamise menetlus lihtsamaks ja kiiremaks nii Maksu- ja Tolliameti (MTA) kui ajatamist taotlenud maksukohustuslase jaoks. Maksuvõla automatiseeritud ajatamise menetluse tõhustamine võimaldab vähendada MTA töökoormust ja maksukohustuslaste halduskoormust.

Maksuhalduril on pädevus lahendada maksuvõla tasumise ajatamise taotlus automaatse otsusega, kui maksukohustuslase esitatud taotlus vastab määruses nimetatud tingimustele.

Eelnõuga tehtavad muudatused saab jagada kaheks.

Esiteks, maksuvõla piirmäära tõstetakse 100 000 eurole ja koos sellega pikendatakse ajatamise perioodi.

Teiseks, maandamaks võimalikke väärkasutamise seotud riske, lisatakse eelnõuga määrusesse täiendavaid maksuvõla ajatamise kriteeriume. Lisanduvad tingimused seavad senisest enam nõudmisi juhatuse liikme taustale ja arvestavad varasemate maksualaste rikkumistega.

Maksuvõla automatiseeritud ajatamist puudutavad muudatused tingivad ka automaatselt antavate haldusaktide ja dokumentide loetelu uuendamise. Samas lisatakse loetelusse ka maksuhalduri õigus anda automatiseeritult lisaks sunniraha hoiatus juhul, kui maksukohustuslane ei esita deklaratsioone tähtaegselt.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi maksu- ja tolliosakonna nõunik Anneli Valgma (anneli.valgma@fin.ee; 58851315) ja sama osakonna peaspetsialist Kersti Kivistik (kersti.kivistik@fin.ee; 588 51390).

Eelnõu ja seletuskiri töötati välja koostöös MTA tulude osakonnajuhataja Liina Jõõtsi (liina.joots@emta.ee), võlahalduse teenusejuhi Eve Tambrikase (eve.tambrikas@emta.ee) ja juriidilise osakonna õigusloome juristi Tanel Ermeliga (tanel.ermel@emta.ee).

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee; tel 588 51493). Eelnõu toimetab keeleliselt personali- ja õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (sirje.lilover@fin.ee; tel 588 51468).

Määrus on kavandatud jõustuma 26. juunil 2024. aastal.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga muudetakse kahte rahandusministri määrust.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse rahandusministri 14. märtsi 2019 määrust nr 15 „Maksu- ja Tolliameti e-teenuse keskkonnas elektroonilise asjaajamise tingimused ja kord, automaatselt

antavate haldusaktide ja dokumentide loetelu ning riigi-, valla- ja linnaasutuste poolt elektrooniliselt esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri“.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse rahandusministri 30. aprilli 2002. a määrust nr 60 „Riiklike maksude maksuvõla tasumise ajatamise kord“.

Eelnõu § 1 punkti muudetakse määruse § 8 punkti 1, mis näeb ette, et riiklike maksude maksuhaldur võib automaatse haldusakti ja dokumendina anda ka korralduse deklaratsiooni esitamiseks ja selles esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Muudatusega täpsustatakse sõnastust, kuna korralduses antakse ka sunniraha rakendamise hoiatus deklaratsioonide esitamata jätmisel.

Sunniraha rakendamise hoiatusega antakse maksukohustuslasele võimalus esitada deklaratsioonid vabatahtlikult ilma, et talle määrataks koheselt sunniraha. Sunniraha rakendamise hoiatusega ei kaasne maksukohustuslasele kohest rahalist kohustust. Maksuhaldur prognoosib, et ligemale pooled maksukohustuslastest esitavad pärast hoiatuse kättesaamist deklaratsioonid ära.

MTA soovib automatiseerida sunniraha määramise hoiatuste koostamise ja läbi kriteeriumite tagada, et sarnaste rikkumistega maksukohustuslastele väljastatakse samas summas hoiatus. Sunniraha rakendamine ehk sunniraha määramise korraldus, mille allkirjastab ametnik, jääb endiselt ametniku koostada.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse määruse § 8 punkt 4 sõnastust, et see peegeldaks maksuvõla automaatse ajatamise muudetud võimalusi. MTA võib lisaks maksuvõla tasumise ajatamise otsusele teha automaatselt ka maksuvõla ajatamise taotluse rahuldamata jätmise otsuse ja maksuvõla ajatamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsuse. Selleks, et määrust mitte koormata paljusõnalise loeteluga, sätestatakse MTA õigus teha automaatselt mistahes otsus, mis puudutab maksuvõla tasumise ajatamist.

Eelnõu § 2 punktis 1 asendatakse määruse §-s 4 tekstiosa „maksuhalduril on õigus“ tekstiosaga „maksuhaldur võib“. Tegu on tehnilise muudatusega, millega viiakse paragrahvi sõnastus kooskõlla ülejäänud määruse ja maksukorralduse seaduse (MKS) sõnastusega.

Maksuhalduril on kehtiva MKS-i kohaselt üsna suur kaalutlusruum maksuvõla tasumise ajatamise otsustamisel. MKS § 112 lõike 2 kohaselt võtab maksuhaldur taotluse rahuldamise otsustamisel arvesse maksukohustuslase varalist seisundit, majandusnäitajaid, varasemat maksuseadustest tulenevate kohustuste täitmist, maksuvõla ajatamise otstarbekust ja tagatise nõudmise korral esitatud tagatise usaldusväärsusust ning käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud asjaolusid. Maksuhalduril on õigus nõuda nende asjaolude kindlaks tegemiseks vajalike dokumentide esitamist. Ühtlasi tuleb maksuhalduril hinnata ajatamise taotluse saamisel MKS § 112 lõike 4 punktides 1–6 sätestatud asjaolusid.

Maksuvõla ajatamist tuleb kehtiva seaduse kohaselt mõista kui maksuhalduri kaalutlusõigusel põhinevat otsustust, mis on maksukohustuslase suhtes soodustav haldusakt. Ajatamine ei tähenda maksuvõla siduvalt kindlaksmääramist ega ka maksuvõla tunnustamist võlgniku poolt.¹

¹ Vt Riigikohtu 15.11.2006 otsus haldusasjas nr 3-3-1-75-06 aga ka Riigikohtu 27.04.2006 otsus nr 3-3-1-9-06 p 17

Eelnõu § 2 punktis 2 muudetakse määruse § 4¹ sõnastust ja lisatakse kriteeriume, mille korral on maksuhalduril õigus lahendada maksuvõla tasumise ajatamise taotlus automaatse otsusega. Samuti täiendatakse § 4¹ uute lõigetega. Muudatuse eesmärgiks on vähendada maksuhalduri töökoormust, vähendada rutiinset ja tarbetut käsitööd ja tõhustada menetlust, samuti vähendada maksumaksja halduskoormust olukorras, kus maksukohustuslase eelnev taust on olnud eeskujulik. Ametnikul võib kuluda ajatamise taotluse läbivaatamisele kuni 20 tööpäeva, ent samaaegselt võivad maksukohustuslase pangakontod olla arestitud, mistõttu on pärsitud maksukohustuslase majandustegevus. Arvestades kasvanud taotluste hulka ja suurenenud töökoormust maksuhalduri ametnikele, on mõistlik võimaldada ajatamise taotluse lahendamist automaatse otsusega, kui maksukohustuslane vastab määruses toodud tingimustele. Automatiseeritus vähendab võimalusi eksida ning suurendab MTA võimekust keerulisemate juhtumite juures andmeid analüüsida.

Selleks, et maksukohustuslasel oleks võimalik taotleda määruse §-s 4¹ sätestatud tingimuste alusel ajatamist, tuleb tal logida Maksu- ja Tolliameti e-teenuste keskkonda eMTA ning esitada selle kaudu ajatamise taotlus. Automaatse otsuse tegemisel koostatakse maksuvõla ajatamise otsus ja tasumise ajakava maksukohustuslase taotluses põhinevate andmete ja maksuhalduril olemasolevate andmete alusel, kuid seda vaid juhul, kui maksukohustuslase majanduslik olukord ja taotlus vastavad nõuetele, mis tuginevad maksuhalduri halduspraktikale.

Kui taotlus vastab määruses sätestatud tingimustele, võib maksuhaldur lahendada selle automaatse otsusena. Kui eMTAs esitatud taotlus ei vasta määruses sätestatud tingimustele, ei tähenda see tingimata automaatselt taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemist. Kui taotluses või MTA süsteemides olev info isiku kohta ei vasta määruses sätestatud automaatse otsuse tingimustele, võib maksuhalduri ametnik selle lahendada tavapärasel viisil 20 päeva jooksul.

Kui esineb vajadus nõuda MKS § 112 lõike 3 kohaselt tagatise esitamist või selle on pakkunud välja maksukohustuslane ise, siis tuleb maksuhalduril hinnata tagatise usaldusväärsust ning seda põhjendada. Maksuhalduril on õigus koostada maksuvõla ajatamise otsuse kinnitamise seisuga maksuarvestuses kajastuva arvestusliku intressi osas automaatne intressinõue. Intressisumma sisaldub kinnitatud maksuvõla tasumise ajakavas.

Kui MTA jätab ajatamise taotluse rahuldamata, on maksukohustuslasel võimalik esitada halduskohtule kaebus nimetatud otsuse tühistamiseks ning nõuda, et maksuhaldur lahendaks tema taotluse uuesti. Seega on maksukohustuslase jaoks kasutatavad samad õiguskaitse vahendid, milleks on tal seadusest tulenev õigus juhul, kui taotluse on lahendanud maksuhalduri ametnik.

Kui ilmneb, et maksukohustuslane on esitanud ajatamise taotluses ebaõigeid andmeid, ei täida maksuvõla tasumise ajakava, ei esita selle kehtimise perioodil tähtjaks deklaratsioone, ei täida tähtaegselt maksukohustust või muutub mõni taotluse lahendamisel arvesse võetud määruses sätestatud asjaolu, on maksuhalduril õigus rakendada MKS § 113 lõike 1 punktides 1–3 sätestatud meetmeid ehk tunnistada maksuvõla tasumise ajatamise otsus kehtetuks.

Lõike 1 kohaselt võib maksuhaldur lahendada maksuvõla tasumise ajatamise taotluse automaatse otsusega, kui ajatamist taotletakse kuni 18 kuuks ja maksuvõla ja intressivõla suurus kokku on kuni 100 000 eurot.

Kehtiva määruse lõike 1 kohaselt võib maksuhaldur lahendada ajatamise taotluse automaatse otsusega, kui ajatamist taotletakse kuni 12 kuuks ning maksuvõla ehk maksukohustuse ja

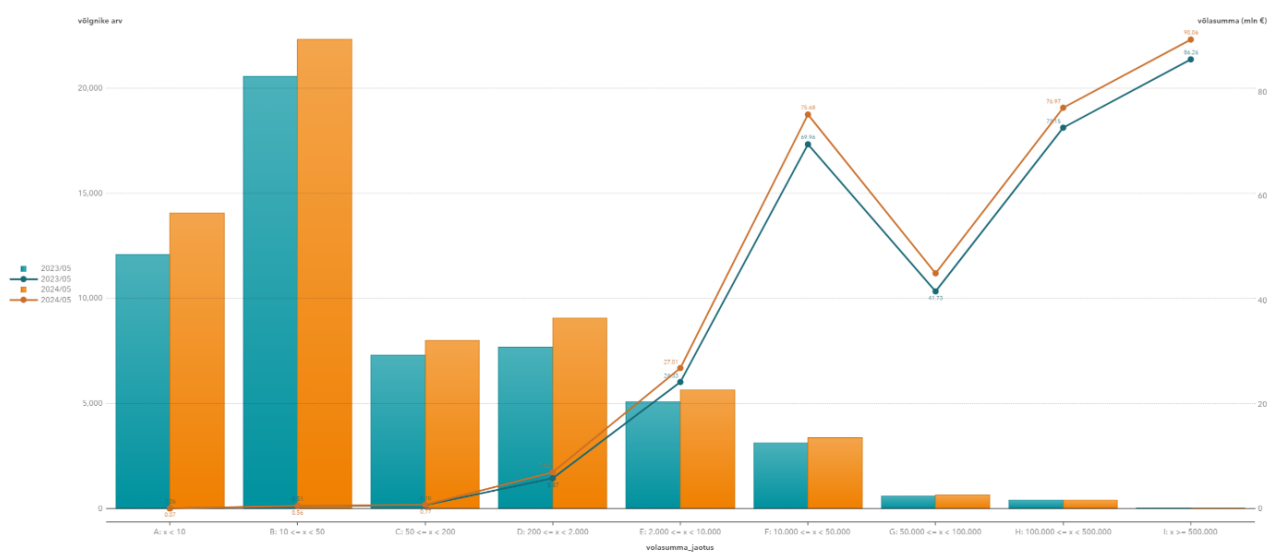
intressivõla summa on kokku kuni 20 000 eurot. Muudatusega pikendatakse ajatamise kestust 12 kuult 18 kuule ning maksukohustuse ja intressivõla summa suurust tõstetakse kuni 100 000 euroni.

Arvestades inflatsiooni ja üldist elukalliduse kasvu, kuid ka suuremaid käbeid ja rahavoogusid, ei vasta maksukohustuse ja intressivõla ajatamise kehtiv piirmäär, 20 000 eurot, enam vajadustele. Ettevõtluses on arvete tasumistähtajad väga pikad, keskmiselt 6 nädalat, ja faktooringu analoogina kasutatakse ajatamist pikkade maksetähtaegade kompenseerimiseks. Kirjeldatud juhtudel on ajatamisgraafikute taotlused lühiajalised ja sageli tasutakse maksuvõlg ka ennetähtaegselt.

Kuivõrd eelnõuga suurendatakse ajatatava maksuvõla suurust kuni 100 000 euroni, on otstarbekas ja proportsionaalne pikendada ajatamise ajakava kestust 12 kuult 18 kuule.

MTA andmetest nähtub, et enim võlglaste on maksuvõla nendes võlavahemikes, kus maksuvõla summa on kuni 50 000 € ja kõige vähem seal, kus võlasumma on üle 100 000 €. Kuivõrd suured maksuvõlad omavad olulisemat mõju maksutulu laekumisele, siis on põhjendatud tõsta piirmäär mitte kõrgemale kui 100 000 eurot.

Joonis 1. 01.05.2024 maksuvõla ja võlglaste jaotus võlasummade lõikes:

Määruse § 4¹ lõike 1 punkti 1 sõnastust on muudetud. Lõike sissejuhatavasse lauseosasse on toodud maksuvõla ajatamise alustingimused, mille kohaselt võib lahendada ajatamise taotluse automaatse otsusega, kui ajatamist taotletakse kuni 18 kuuks ning maksukohustuse ja intressivõla suurus kokku on kuni 100 000 eurot. Kehtiva määruse § 4¹ punktis 1 sätestatud tingimus, mille kohaselt maksukohustuslane ei tohi automaatse otsusega ajakava saamiseks vastutada ajatatava maksuvõla tasumise eest solidaarselt teise maksukohustuslasega ja nõuet ei ole edastatud sundtäitmiseks kohtutäiturile, jääb endiselt kehtima.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktis 2 sätestatakse maksuvõla ajatamise tingimuseks, et maksukohustuslasel ei ole taotluse esitamise hetkel tähtaegselt esitamata maksudeklaratsioone. Antud säte on samas sõnastuses ka kehtivas määruses ja eelnõuga ei muutu.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktis 3 sätestatakse maksuvõla ajatamise tingimuseks, et maksukohustuslasel ei ole taotluse esitamise hetkel tasumata korraldust maksuvõla tasumiseks 48 tunni jooksul korralduse saamise päevast arvates. Maksuhalduril on maksukohustuslaste suhtes, kellele on esitatud 48-tunnine korraldus maksuvõla tasumiseks, põhjendatud kahtlus, et maksuvõla sissenõudmise viibimine toob endaga kaasa selle lootusetuse. Taolise korralduse teeb MTA näiteks siis, kui on kontrolli tulemusel tuvastanud, et äriühingut hakatakse maha jätta. Sellele viitab oluliselt vähenenud töötajate arv või töötajate ümberregistreerimine teise ettevõttesse. Samuti asjaolu, et ettevõtte on hakatud vara välja viima ja juhatuse liikmeks on registreeritud isik, kelle puhul on varasemate juhtumite järgi teada, et järgneb äriühingu mahajätmine. Ohumärgiks loetakse sedagi, kui ettevõtte ei tegutse, kuid samal ajal on hakatud deklaratsioone parandama.

Seetõttu on otsustatud sellistes olukordades lühendada korralduse täitmise tähtpäeva 10 päevalt 48 tunnile. Kuna edaspidine sissenõudmine võib olla raskendatud, siis riskide maandamiseks on otstarbekas välistada lihtmenetlusest maksukohustuslased, kellel on tasumata 48 tunnine korraldus. Selliseid olukordi tuleb ette väga harva, aastas paaril korral.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktis 4 sätestatakse maksuvõla ajatamise tingimuseks, et maksukohustuslase suhtes ei ole taotluse esitamise hetkel algatatud pankroti-, likvideerimis-, saneerimis- ega võlgade ümberkujundamise menetlust ning mistahes maksukohustuste osas ei ole algatatud vaide- ega kohtumenetlust. Tegu on samuti punktiga, mis on olemas kehtivas määruses ja mille sõnastust käesoleva eelnõuga ei muudeta.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktiga 5 sätestatakse, et maksukohustuslasel ei ole taotluse esitamise hetkel tähtajaks tasumata nõudeid, mida ei saa maksukorralduse seaduse alusel ajatada. Sellisteks nõueteks on nt: tasumata kogumispensioni maksed, riikliku maksude maksuhalduri määratud trahv, sunniraha või kohtumenetluse tulemusel tekkinud avalik-õiguslik kohustus, kohtumenetlusest tulenevad avalik-õiguslikud rahalised kohustused, sealhulgas kassatsioonikautsjon ja riigilõiv, prokuratuuri lahenditest tulenevad avalik-õiguslikud rahalised kohustused, riigile üle läinud elatise ja alaealise lapse elatise sissenõudmise eest kohtutäiturile riigi makstud tasu, Kaitseressursside Ameti otsustest tulenevad avalik-õiguslikud rahalised kohustused. Võrreldes kehtiva sõnastusega lisatakse viide mh kogumispensioni maksetele. Tegu on muudatusega, mis tuleneb 1. juulil 2022 jõustunud maksukorralduse seaduse § 111 lg 1¹ muutmisest. Maksukorralduse seaduse § 111 lg 1¹ kohaselt kohustusliku kogumispensioni makse tasumist ei ajatata.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktiga 6 sätestatakse, et maksukohustuslase suhtes ei ole pooleli maksmenetlust. Maksmenetluse läbiviimisel on oluline, et ajatamise protsess arvestaks ka maksmenetluses selgunud riskidega. See välistab olukorra, kus ajatatakse võlg maksukohustuslasel, kes võib olla ajutise makseraskuse asemel maksejõuetu või on seotud maksupettustega.

Pooleli olev maksmenetlus võib viidata sellele, et maksukohustuslase maksuasjad ei pruugi korras olla, mistõttu oleks mõistlik ta lihtmenetlusest välistada. Antud kriteeriumiga vähendatakse riski, et lihtmenetlust kasutatakse riigile maksukahju tekitamiseks.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktis 7 sätestatakse maksuvõla ajatamise tingimuseks, et maksukohustuslase suhtes ei ole viimasel 12 kuul läbi viidud maksmenetlusi, mille käigus on

leitud olulisi puuduseid. Tegu on kriteeriumiga, mis aitab veenduda maksukohustuslase taustas ja distsipliinis.

MTA-1 on väljatöötatud meetodika, mille alusel hinnatakse, kas maksumenetluse käigus leitud puudused on sellised, mis tõstavad maksukohustuslase riskihinnangut. Igal menetlusel avastatud puudusel on oma hinne, mida omakorda mõjutavad erinevad komponendid. Puuduseid, mis tõstavad oluliselt maksukohustuslasele antavat riskihinnangut, on näiteks ümbrikupalga maksmine või maksukohustuslase seotus hüvitispettusega.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktis 8 nähakse ette, et maksukohustuslasel ei tohi olla kehtivat karistust maksu- või tollialase kuriteo eest või enam kui ühte kehtivat karistust maksu- või tollialase väärteo eest. Tegu on tingimusega, mille eesmärgiks veenduda maksukohustuslase laitmatuse taustas ja maksukuulekuses.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktiga 9 sätestatakse, et maksukohustuslasel puudub maksuvõla suhtes kohtumenetluses kompromissiga kinnitatud ajatamise ajakava. Antud tingimus on olemas kehtivas määruses.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktiga 10 sätestatakse, et ajatavat maksuvõlga ei ole edastatud sundtäitmiseks kohtutäiturile. Antud tingimus on olemas kehtivas määruses (§ 4¹ punkt 1).

Määruse § 4¹ lõike 1 punktidega 11 ja 12 sätestatakse tingimused maksukohustuslase juhatuse liikmele. Punktiga 10 nähakse ette, et maksukohustuslase juhatuse liikme suhtes ei ole pooleli maksejõuetusmenetlust ja talle ei ole kehtestatud äri- ega ettevõtluskeeldu. Punktis 11 sätestatakse, et maksukohustuslase juhatuse liikmel ei ole ajatamata maksuvõlga ja temaga seotud teistel äriühingutel ei ole tema juhtimise perioodil tekkinud maksuvõlga.

Mõlemad kriteeriumid aitavad maksuhalduril hinnata maksukohustuslase usaldusväärsust ja sellest tulenevalt seda, kas tal on võimalik kasutada automaatset ajatamist. Võttes arvesse vastutava isiku ehk juhatuse liikme tausta ja võimalikke maksukohustuslasele määratud karistusi, on maksuhalduril võimalik veenduda, kas tegu on seaduskuuleka ja korrekse maksukohustuslasega.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktis 13 sätestatakse maksuvõla ajatamise tingimuseks, et ajatava maksuvõla suhtes puudub taotluse tegemise hetkel varem tehtud kehtetuks tunnistamise ajatamise otsus. Ajatamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsus hõlmab nii automaatset kui ametniku poolt koostatud otsust. Lihtmenetlusest ehk ajatamise taotluse lahendamisest automaatse otsusega on välistatud need maksukohustuslased, kes ei ole varem suutnud ajatamise graafikut korrektselt täita.

Suurendades ajatamise graafiku pikkust ja maksuvõla piirmäära, võimaldab see automaatset menetlust suuremale maksukohustuslaste hulgale, mis toob kaasa nõudluse kasvu. Lisatav kriteerium välistab automaatse menetluse hulgast need, kes varem ei ole suutnud graafikut korrektselt täita. Kui maksukohustuslane soovib uuesti ajatada võlga, mille osas ta eelmist graafikut täita ei suutnud, siis võib maksuhaldur luua oma praktika selliselt, et enne uue graafiku andmist vaatab maksuhalduri ametnik maksukohustuslase majanduslikud näitajad üle ning otsustab, kas uue graafiku andmine on põhjendatud.

Määruse § 4¹ lõike 1 punktis 14 sätestatakse, et ajatavat maksuvõlga ei ole varasemalt ajatatud või on automaatse otsusega ühe korra ajatatud ja sellel puuduvad tähtjaks tasumata osamaksed. Kui eelmises punktis välistati ajatamisest maksuhalduri otsusega lõpetatud

graafikud, siis antud punktis peetakse silmas kehtivaid graafikuid, mida soovitakse nõ muuta, et nt lisada uusi tekkinud kohustusi. Antud kriteeriumiga soovitakse vältida olukorda, kus maksukohustuslane esitab sama nõude osas ajatamise taotluse korduvalt. Sageli on selliste taotluste taga maksukohustuslased, kes on püsivalt maksejõuetud ja raskustes, mistõttu jäetakse nende taotlused rahuldamata. Ajatamise meede on mõeldud eeskätt lühiajalise makseraskuse leevendamiseks. Siiski võib maksuhaldur ajatamise taotluse menetlusse võtta, kui maksukohustuslane esitab tagatise, mis tagab maksuvõla laekumise.

Küll aga on mõistlik võimaldada automaatselt uus graafik saada neil maksukohustuslastel, kes kehtiva graafiku said automaatse otsusega esmakordselt ning neile puudub mahajäämus.

Viimastel aastatel on kasvanud korduvtaotlusi esitavate maksukohustuslaste hulk. Korduvtaotlus tähendab, et kehtiva ajatamise graafiku ajal esitatakse maksuhaldurile uus taotlus maksuvõla ajatamiseks.

Ajatamise tasumisgraafiku täitmise tingimusteks on õigeaegne osamaksete tasumine, tähtaegne jooksvate kohustuste tasumine ja deklaratsioonide esitamine. Praktikas tuleb ette, et esmane ajatamise taotlus on liialt optimistlik, mistõttu jäädakse hätta jooksvate graafikujärgsete maksete tasumisega. Maksuhaldurile esitatakse seepeale graafiku muutmise taotlus, mis üldjuhul ka rahuldatakse.

Muudatusega soovitakse anda võimalus saada automaatne ajatamise otsus ka eeldusel, et maksukohustuslasel on konkreetse võla osas esmakordne kehtiv automaatselt antud graafik ja senised osamaksed on õigeaegselt tasutud. Seeläbi väheneks ajatamisega tegelevate ametnike koormus. Muudatusega soovib maksuhaldur tõsta maksukohustuslaste rahulolu teenusega, kuivõrd korduvtaotluse esitamisega antakse täiendavat aega ja paindlikkust rahaasjade korda ajamiseks.

Maksuhaldur maandab riske automatiseeritud järelevalvega. Järelevalvega on võimalik tunnistada ajatamise otsus kehtetuks, kui peaks selguma, et isik ei suuda korrektselt oma kohustusi täita.

Paragrahvi 4¹ täiendatakse lõikega 2, mille kohaselt võib maksuhaldur jätta ajatamise taotluse rahuldamata automaatse otsusega, kui vähemalt üks lõikes 1 nimetatud maksuvõla ajatamise tingimus ei ole täidetud.

Määruse § 4¹ lõikes 1 on välja toodud nõuded, millele mittevastamise korral võib maksuhaldur ajatamise taotluse jätta rahuldamata. Maksukohustuslasele on nii MTA kodulehel, e-MTA abikeskuses kui ka e-ajatamise rakenduses välja toodud kriteeriumid, mille korral ei saa võlga ajatada või ei saa seda teha automaatselt. Kui maksukohustuslane ei likvideeri puudusi, siis on otstarbekas anda maksuhaldurile õigus hoida ressursse kokku, jättes ajatamise taotlus rahuldamata automaatse otsusega. Selliseid taotlusi, kus tasumata on mitteajatav nõue või on deklaratsioon esitamata, jõuab maksuhaldurini ühes kuus kokku 100 - 150.

Aastatega on ajatamistaotluse esitamised kasvanud, ent taotlusi menetlevate ametnike arv on vähenenud. Tõhustamaks tööprotsesse, on otstarbekas teatud kriteeriumite olemasolul, mille esinemisel jätkaks taotluse rahuldamata ka ametnik, võimaldada ajatamise taotlus jätta rahuldamata automaatse otsusega.

Täna kuvatakse maksukohustuslasele e-MTA ajatamise rakenduses automaatse menetluse välistusi. Kui puudused, mida maksukohustuslane saab ise kõrvalda, jäävad parandamata, siis

näidatakse talle ajatamise keskkonnas vastavasisulist teatist. Kui sellest hoolimata esitatakse puudustega ajatamise taotlus, siis väljastab süsteem automaatse ajatamise taotluse rahuldamata jätmise otsuse. See tähendab, et ajatamist ei võimaldata.

Paragrahvi 4¹ täiendatakse lõikega 3, milles sätestatakse, et maksuhaldur võib automaatse otsusega ajatada ka neid kohustusi, mille tasumise tähtaeg ei ole saabunud.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

5. Määruse mõjud

Muudatused ei puuduta täna kehtivaid ja maksuhalduri poolt väljaantud ajatamise otsuseid. Täpsemalt saab avalduvad mõjud tuua järgmiselt:

5.1 Ajatamise graafiku kestuse ja summa piirmäära tõstmine

Sihtrühm on suur, kuna muudatus puudutab teoreetiliselt kõiki maksukohustuslasi, kellel tekivad ajutised makseraskused. Eeskätt on puudutatud maksukohustuslased, kes esitavad maksuvõla tasumise ajatamise taotluse. MTA andmete kohaselt on kasvanud nii nende isikute hulk kui ka tasumata maksukohustuste ja intressivõla summad. Sihtrühma kuuluvad ka maksuhalduri ametnikud, kelle tööks on taotluste menetlemine.

Kehtiva määruse kohaselt võiks automaatseks ajatamiseks olla maksukohustuse ja intressivõla summa kokku kuni 20 000 eurot. Statistika kohaselt jääb võlasumma enamikel juhtudel 20 000 euro piiresse, kuid kasvanud on taotluste arv, kus võlasumma seda ületab. Näiteks 2022. aastal esitati MTA-le 1158 taotlust, kus võlasumma jäi 20 001-100 000 euro vahemikku. Ühtlasi pikendatakse ka ajatamise graafiku kestust. Kui seni on lubatud taotleda ajatamist kuni 12 kuuks, siis edaspidi võib ajatamist taotleda kuni 18 kuuks.

Kehtiv süsteem lihtsustatud ehk automaatsel ajatamisel täiendavate riskikohtadega ei arvesta, kuivõrd ajatav summa on madal ja risk seega laekumise kogunumbrile väike. Hetkel on see lähenemine ennast õigustanud, mida kinnitab ajatamise graafikute täitmise kõrge osakaal - 81%.

Võib siiski eeldada, et eelnõuga planeeritud muudatuste rakendamisel suhtarvud jäävad samaks või paranevad, kuivõrd lisanduvad tingimused maandavad mitteõigustatud ajatamise graafiku saamise riski oluliselt tõhusamalt. Niisamuti võib järeldada, et MTA töökoormus väheneb, kuna osa taotlusi, mida seni on menetlenud ametnik, vaadatakse läbi automaatselt ning alles puuduste esinemise korral võib taotlus liikuda edasi ametnikule.

Mõju olulisus on keskmine. Muudatus mõjutab nii maksukohustuslasi, kes taotleavad ajatamist kui ka maksuhalduri tööd. Kasvab maksukohustuslaste hulk, kelle ajatamise taotlusi saab lahendada automaatse otsusega, kuivõrd piirmäärad muutuvad. Lisaks omab muudatus mõju MTA tööle. Kui praegu tegeleb ajatamise taotluste menetlemisega kaheksa ametnikku, siis pärast muudatuste rakendamist piisaks neljast kuni viiest menetlejast.

Ebasoovitavate mõjude risk on maandatud uute kriteeriumite lisamisega. Lisaks teostab MTA igapäevaselt järelevalvet ajatamise tasumisgraafikute tasumise üle. Mahajäämuse korral väljastab süsteem koheselt ka automaatse teavituse võlgnevuse kohta. Kui mahajäämused on korduvad, tunnistatakse ajatamise otsus automaatselt kehtetuks.

5.2. Täiendavate kriteeriumite lisandumine

Sihtrühmaks on eeskätt maksukohustuslased, kes taotlevad ajatamist. Lisaks maksukohustuslastele puudutab muudatus ka maksuhalduri ametnike tööd.

Muudatus puudutab neid maksuhalduri ametnikke, kelle töökoormus väheneb tööprotsesside automatiseerimise tulemusena. Samuti on mõjutatud nende ametnike töö, kes kontrollivad automaatsete otsuste ja dokumentide andmise õiguspärasust. Nimetatud ametnikud moodustavad siiski väikese osa kogu maksuhalduri ametnike hulgast.

Mõju olulisus ei ole suur, kuna maksukohustuslasele kohustusi ei lisandu. Lisanduvate tingimustega kontrollitakse maksukohustuslase tausta senisest põhjalikumalt ning muuhulgas kontrollitakse juhatuse liikme tegevust. Tegemist on suuresti kriteeriumitega, millega maksuhalduri ametnik arvestas menetluse käigus.

Ebasoovitavate mõjude risk on väike.

6. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

MTA on hinnanud vajalike infosüsteemide arendustööde kuluks 112 308 eurot. Arendustööde jaoks vajalik summa on MTA eelarves olemas. Tööprotsesside suurema automatiseerimisega hoitakse kokku tööjõukulusid.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2024. aasta 26. juunil.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu ministriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Maksumaksjate Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Tööandjate Keskliidule ning Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile.